СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

IX Матеріали міжнародної науково-практичної конференції

31 ЖОВТНЯ, 2025

м. ЧЕРНІВЦІ

УДК 342(477)(082)

М 34

Редакційна колегія:

Щербанюк Оксана Володимирівна, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри процесуального права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, професор Вільнюського університету (голова);

Слінько Тетяна Миколаївна, кандидат юридичних наук, професор, завідувач кафедри конституційного права України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого:;

Бзова Лаура Георгіївна, PhD, доцент, асистент кафедри процесуального права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;

Марченко Андрій Романович, асистент кафедри процесуального права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні: Матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (31 жовтня 2025р., Чернівці)/ редкол.: О.В. Щербанюк та ін. - Чернівці: 2025. 776 с.

До збірника увійшли матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні» (Чернівці, 31 жовтня 2025 р.)

Редколегія не несе відповідальності за науковий зміст і виклад матеріалів, що були подані у рукописах.

Макаренко О.Ю., Морозов Є.Є. Дисциплінарна скарга як засіб тиску на адвоката в Україні……...121

Матвієнко А.Л., Швець Л.В. Інститут прокурора в господарському процесі України в контексті європейських стандартів (досвід Нідерландів і Німеччини)…….……..……126

Москвич Л. Концепція адвокатської незалежності в європейському праві……..130

Остафійчук Л.А. Ідемнітет адвоката…….……138

Плахотнік О.В. Законодавчі ініціативи з питань підвищення ефективності органів прокуратури……142

Пономаренко В.В. Використання цифрових технологій у діяльності прокуратури: нові можливості та ризики……..146

Стефанчук М.М. Субсидіарність представництва прокурором інтересів держави в суді: особливості національної імплементації….……..…150

Тертишник В.М. Проблеми «модернізації» функцій прокуратури та інституту захисту в контексті принципів правової держави…….156

Юрчишин В.М. Проблеми законодавчого визначення функцій органів прокуратури……..…161

СЕКЦІЯ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ СУДОУСТРОЮ ТА ОРГАНІВ СУДДІВСЬКОГО ВРЯДУВАННЯ

Байрачна Л.К. Конституційні основи вдосконалення управлінської функції судової системи……..165

Берченко Г.В. Чи можна законом розширювати конституційний перелік підстав припинення повноважень судді?…….…….170

Венгер В.М. Межі законодавчого впливу на функціонування судової влади…….174

Гончар О.О. Громадський контроль як інструмент забезпечення прозорості процедури добору суддів Конституційного Суду……180

7. Moskvych L and Wedde R, ‘Cyberjustice as a Mechanism for Enhancing Judicial Efficiency’ (2025) 1(1) Court Law Review 1-20 Published Online 22 Sep 2025. DOI: https://doi.org/10.33327/CLR/3061-0907/2025/1-00006

Юрчишин Василь Миколайович
д.ю.н., професор кримінальної юстиції,
професор кафедри фінансів, обліку і оподаткування
Чернівецького торговельно-економічного інституту ДТЕУ,
Старший радник юстиції, почесний працівник прокуратури України
(м. Чернівці, Україна)

ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО ВИЗНАЧЕННЯ ФУНКЦІЙ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ

За чинним Кримінальним процесуальним кодексом України (далі – КПК), у досудовому розслідуванні суттєво змінилися: кількість досудових стадій кримінального провадження, чисельний склад владних суб’єктів досудового розслідування та зміст виконуваних ними функцій [1, с.48].

Разом із тим, у чинному процесуальному законі не визначено природу, кількість та зміст кримінальних процесуальних функцій, що виконує кожний владний суб’єкт у досудовому розслідуванні. Зазначене не сприяє підвищенню ефективності досудового розслідування й зумовлює нагальну потребу здійснення наукових досліджень з проблем визначення комплексу кримінальних процесуальних функцій кожного владного суб’єкта в досудовому розслідуванні. Вони мають бути спрямовані на розв’язання зазначених проблем і надати законодавцеві теоретично обґрунтовані висновки й пропозиції щодо подальшого вдосконалення правового регулювання реалізації функцій владними суб’єктами досудового розслідування. Викладене стосується й функцій одного з ключових суб’єктів досудового розслідування – прокурора, який має широкі повноваження щодо процесу розслідування та використання

його результатів [2, с.5].

На прокурора КПК України покладає виконання загальнопроцесуальної функції обвинувачення та інших кримінальних процесуальних функцій, обумовлених специфікою прокурорської діяльності в конкретних стадіях кримінального провадження [3, с.3].

Згідно з ст. 2 Закону України «Про прокуратуру», на органи прокуратури покладаються чотири основні функції: 1) підтримання державного обвинувачення в суді; 2) представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених Законом; 3) нагляд за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство; 4) нагляд за додержанням законів під час виконання судових рішень у кримінальних справах, а також застосування інших заходів примусового характеру, пов'язаних із обмеженням особистої свободи громадян [4, с.4]..

Законом України «Про внесення змін до Конституції України (у частині щодо правосуддя)» від 02.06.2016 № 1401-VIII, яким виключено розділ VII «Прокуратура» з Конституції та доповнено її ст. 131-1 [5, с. 57]. Згідно з ч. 2 ст. 131-1 Конституції України, прокуратура здійснює організацію та процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження, нагляд за негласними й іншими слідчими та розшуковими діями органів правопорядку. У такий спосіб на конституційному рівні на прокуратуру під час досудового розслідування покладено обов'язок:

1) з організації досудового розслідування;

2) процесуального керівництва досудовим розслідуванням; 3) нагляд за негласними й іншими слідчими розшуковими діями органів правопорядку [6, с.407].

Варто звернути особливу увагу на згадувані нами положення Конституції України в контексті проведеної так званої «реформи правосуддя» щодо реорганізації повноважень прокуратури. Виходячи з нормативних приписів Конституції України, можемо констатувати, що на конституційному рівні

нормою прямої дії на прокуратуру ст. 131-1 Конституції України покладається прямий обов'язок з організації та процесуального керівництва досудового розслідування. Якщо щодо функції процесуального керівництва не виникає жодних сумнівів, оскільки, відповідно до ст. 36 КПК України та ч. 1 ст. 25 Закону України «Про прокуратуру», на прокуратуру покладено здійснювати нагляд у формі процесуального керівництва, то функція здійснення організації досудового розслідування є вельми суперечливою та дискусійною, адже ні в КПК України, ані в Законі України «Про прокуратуру» ніякими чином функція прокуратури з організації досудового розслідування не згадується [7, с.773]..

На наше переконання, наділення прокурора повноваженнями з організації досудового розслідування прямо суперечить функціональному призначенню та повноваженням відповідного керівника органу досудового розслідування. У цьому зв'язку можна стверджувати, що прокурорський нагляд за законністю досудового розслідування цілком не погоджується з його діяльністю з організації, адже нагляд та організація є абсолютно різними видами діяльності, які передбачають діаметрально протилежні види за своєю юридичною природою заходи, спрямовані на досягнення різних цілей із застосуванням різних методів і засобів.

Висновки. З огляду на системний аналіз положень закону, доктринальних позицій науковців, на наше тверде переконання, конституційне положення нормативної конструкції ст. 133-1 Конституції України в контексті повноваження прокурора з організації досудового розслідування має бути ліквідоване, оскільки вносить у побудову кримінального процесу деструкційний дисбаланс і не відповідає логічним засадам розподілу кримінально-процесуальних функцій між учасниками кримінального процесу, зокрема між керівником органу досудового розслідування

За таких обставин прокурор має виступити як процесуальний керівник, який мусить мати виключно наглядові повноваження за законністю проведення досудового розслідування з позбавленням права організаційних повноважень. Звідси випливає, що організаторська діяльність прокурора досудовим

розслідуванням має бути виключена з його повноважень і передана виключно керівникові органу досудового розслідування.

Список використаних джерел:

1. Тертишник В.М. Кримінально-процесуальне право України: підручник. 11-те вид.,доповн. і перероб. Київ:Алерта, 2026. 674с.

2. Юрчишин В.М. Функції прокурора у досудовому розслідуванні: теорія і практика : дис. … докт. юрид. наук : спец. 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність / Юрчишин В.М. – Запоріжжя, 2017. – 442 с.

3. Юрчишин В. М. Прокурор у досудовому розслідуванні: сучасні теоретико-прикладні проблеми : монографія / В. М. Юрчишин. – Чернівці : Технодрук, 2016. – 300 с.

4. Закон України «Про прокуратуру»: чинне законодавство із змінами та допов. на 03 вересня 2024 року: Офіц. Текст. Київ:Алерта, 2024. 132с.

5. Конституція України: чинне законодавство станом на 01 вересня 2019 р.: Офіц. Текст. К.:Алерта, 2019. 80 с.

6. Тертишник В.М. Конституція України. Науково-практичний коментар. Вид. 3-тє, доповн. і перероб. Київ:Алерта, 2024. 486 с.

7. Тертишник В.М. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. Вид.22-ге, доповн. і перероб. Київ:Алерта, 2025. 1096с.